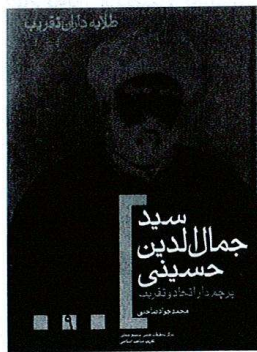

مآخذشناسی اندیشه تقریب

سلیمان حبیبی

آثار منتشر شده توسط مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

سید جمال‌الدین حسینی

طلایه‌دار نهضت اتحاد و تقریب

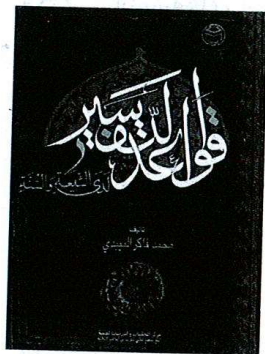
محمدجواد صاحبی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات علمی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۹۲ صفحه، وزیری. طلیعه‌داران جنبش‌های فکری را باید افرادی دانست که قابلیت‌های فکری و اندیشه‌های آنها از ظرفیت‌های بازدارنده پیرامونشان قوی‌تر و

منسجم‌تر است. این افراد گاه محیط تاریخی و اجتماعی یا بینشی و اعتقادی پیرامون خود را به چالش می‌طلبند و با طرح انگاره‌هایی متفاوت چشم‌اندازهایی جدید را در افق خرد جمعی و اجتماعی جامعه تصویر و ترسیم می‌نمایند. طلیعه‌داری جنبش‌های فکری زمانی از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود که این پیشتازی در عرصه‌های اجتماعی و اعتقادی صورت گیرد. تقریب در صدر جنبش‌هایی از این دست قرار دارد. این عرصه طلیعه‌دارانی بزرگ هم‌چون سید جمال‌الدین اسدآبادی، آیت‌الله بروجردی، شیخ شلتوت و... را به خود دیده است. برداشت از تقریب تحت تأثیر این افراد به تدریج از یک وضعیت انگارآفرین به سمت یک وضعیت ایده‌آل و خداخواهانه به پیش رفته است. معرفی طلیعه‌داران تقریب از آن جهت ضروری است که اندیشه تقریبی در تار و پود خود یک جنبش اصلاحی و تحول‌طلب است. جنبش‌هایی از این دست اگر بخواهند راه خود را سرزنده و پویا ادامه دهند باید بیش از هر چیز به بازخوانی پرونده‌های گذشته خود بپردازند تا با بهره‌گیری از

مایه‌های علمی به جای مانده از گذشته و تلاش برای ایجاد افق‌ها و عرصه‌های جدید علمی و پژوهشی، از یک سو ادبیات گذشته خویش را بارور سازند و از سوی دیگر زمینه‌های کاربردی تحقق اهداف نهایی و آرمانی خود را عینی‌تر و عملیاتی‌تر نمایند.

مرکز تحقیقات مجمع جهانی تقریب که اصلی‌ترین وظیفه خود را گسترش ادبیات تحقیقی تقریب و شکل دادن به پژوهش‌های کاربردی و علمی پیرامون این مقوله می‌داند، معرفی طلایه‌داران تقریب و شناساندن اندیشه‌های پیشتاز و تجربه‌های به جای مانده از آنان را یکی از نخستین گام‌ها و پیش‌نیازها به شمار می‌آورد.

کتاب حاضر که از شش فصل تشکیل شده در مرکز تحقیقات تقریب قم تدوین گردیده و وجهه همت خود را بر معرفی و شناسایی سید جمال الدین حسینی که یکی از شخصیت‌های اصلی عرصه تقریب می‌باشد، نهاده است و مهم‌ترین عناوین آن عبارت است از: طلایه‌دار نهضت اصلاحی، طلایه‌دار نهضت علمی و فرهنگی، طلایه‌دار نهضت ادبی و هنری، طلایه‌دار نهضت سیاسی، طلایه‌دار نهضت نواندیشی دینی، طلایه‌دار نهضت اتحاد اسلامی، آغازگر طرح اتحاد ملی در عصر جدید، عوامل و موانع اتحاد اسلامی، آموزه‌های دینی درباره اتحاد اسلامی، غیرت دینی رمز بقای اتحاد اسلامی، به سوی طرح‌های عملی برای اتحاد اسلامی، کیفیت شکل‌گیری جبهه اتحاد اسلامی، فرجام کار یاران ایرانی جبهه اتحاد اسلامی و اصول و اهداف جبهه اتحاد اسلامی.

قواعد التفسیر لدى الشيعة و السنة

محمدفاکر میبدی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات علمی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۷۲ صفحه، وزیری، عربی.

کتاب «قواعد التفسیر» از سلسله کتاب‌های مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی است که در جهت تحقق هر چه بیشتر وحدت و نزدیکی فرقه‌های اسلامی، به نگارش درآمده است.

این کتاب در نوع خود از بهترین کتاب‌هایی است که در این مورد تألیف شده است. با توجه به این‌که قرآن در میان مسلمانان از جایگاه والایی برخوردار است، علوم مختلف وابسته به قرآن نیز رشد و گسترش چشم‌گیری یافته است و مسلمانان و به ویژه مفسرین قرآن در پی درک حقایق و عمق

معانی قرآن، کتاب‌ها و رساله‌های بسیاری تألیف کرده‌اند. از آن‌جا که قرآن در نهایت اعجاز و ایجاز بوده و نیز برخی لفظ‌های واحد برای معانی متعدد به کار برده می‌شود برای فهم آن ناچار به شرح و تفسیر می‌باشیم. از این رو تأسیس مرکز علمی که قواعد و ضوابط و اصولی را برای بهتر فهمیدن این حقایق و رسیدن به تفسیری درست و به دور از تفسیر به رأی بیان کند، ضروری است. این کتاب از جمله کتاب‌هایی است که در باره قواعد و اصول تفسیر قرآن با توجه به دیدگاه‌های اهل سنت و شیعه نوشته شده است. از ویژگی‌های بارز این‌گونه تحقیقات، شناخت مشترکات و موارد اختلاف دیدگاه‌های مختلف است.

با بررسی دقیق تفاسیر مختلف ملاحظه می‌شود که بیشتر این اصول در بین علمای فریقین از همان ابتدا رعایت می‌شده و موارد اختلاف بسیار اندک است تا جایی که نمی‌توان برای آنها مرزی قائل شد و تنها دشمنان به دلیل این‌که از تمسک امت اسلام به این ریسمان محکم الهی بیمناک‌اند پیوسته به آن دامن زده‌اند.

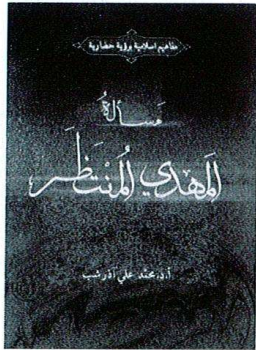
بحث در قواعد و اصول تفسیر نزد فرقه‌های اسلامی از محکم‌ترین عوامل تقریب در جهان اسلام است؛ زیرا موضوع آن کتاب خداست که متعلق به تمامی مسلمانان است و بر آن اتفاق دارند. بنابراین تدوین کتابی که محتوای آن قواعد تفسیری شیعه و سنی باشد نشان‌دهنده آن است که موارد اتفاق خیلی بیشتر از موارد اختلاف است.

نویسنده، کتاب را در چند باب و فصل منظم ساخته و برای بیان هر قاعده، مطالبی را بررسی کرده است: بیان ظاهر قاعده، نظرات مختلف درباره قاعده، دلیل قاعده، مواد قاعده، قلمرو قاعده و تطبیق قاعده.

مدخل کتاب به کلیات بحث می‌پردازد. ضرورت بیان اصول و قواعد برای تفسیر، معنای لغوی و اصطلاحی تفسیر، مراتب تفسیر، تأویل و معانی آن، تعریف قاعده و بیان منابعی از شیعه و اهل سنت که به این موضوع پرداخته‌اند از مهم‌ترین مطالب مقدمه کتاب است.

بیان قواعد تفسیری به دو بخش تقسیم شده است: بخش اول: «قواعد عامه» که مشترک بین همه علوم است و بخش دوم: «قواعد خاصه» که به قواعد موجود در علم تفسیر می‌پردازد. در همه قواعد آرای اهل سنت و شیعه و نظرات موافقین و مخالفین قاعده بیان شده است. در پایان کتاب نویسنده بر این نکته تأکید می‌کند که علاوه بر این قواعد و مبانی که دارای اهمیت است، امور دیگری نیز وجود دارد که برای رسیدن مفسر به حقیقت ضروری است؛ اموری مانند: ضرورت سلامت عقیده و طهارت قلب، لزوم تدبر در قرآن، لزوم دوری کردن از اسرائیلیات، استفاده درست از عقل در تفسیر و موارد دیگر... کتاب با فهرست منابع و فهرست موضوعات پایان می‌یابد.

مسألة المهدي المنتظر

محمد علی آدرشبی، تهران، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۰۴ صفحه، رقعی، عربی.

قضیه حضرت مهدی منتظر(عج) مسئله‌ای است که مورد اختلاف مکاتب مختلف و حتی گروه‌های مختلف فکری یک مذهب است. این موضوع با زندگی و آینده بشری مرتبط بوده و برای همه انسان‌ها دارای اهمیت ویژه‌ای است.

مباحث مهدویت به سه شیوه ارایه می‌شود: برخی با بررسی آیات و روایات به آن پرداخته‌اند، گروهی دیگر از دیدگاه کلامی و گروهی نیز با روش فلسفه تاریخ و آینده بشریت به این موضوع نگریده‌اند.

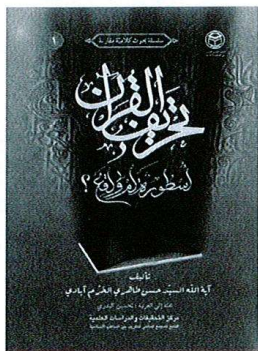
این کتاب نیز بیشتر از دیدگاه اخیر به بررسی مهدویت پرداخته است. در فصل اول کتاب به دو روش تحلیل مهدویت، یعنی روش روایی و عقلی، اشاره شده است. به لحاظ روایی، موضوع مهدویت از مباحثی است که بیشترین روایات را به خود اختصاص داده است، به گونه‌ای که حدود ۴۰۰ حدیث از طریق اهل سنت و ۶۰۰۰ روایت از طریق شیعه در این باره وارد شده است.

موضوع مهدویت از جهت عقلی بیشتر به مباحث طول عمر، سبب غیبت، دلیل عقلی بر وجود مهدی، و کیفیت و چگونگی روز موعود می‌پردازد. از قدیم الایام بحث‌های گوناگونی درباره فلسفه تاریخ و آینده جوامع بشری در بین تمامی مذاهب مسلمان و غیرمسلمان وجود داشته است. با توجه به این‌که بهترین تحلیل در این موضوع در دیدگاه‌های شهید مطهری تجلی یافته دو فصل بعدی با عناوین «نهضت مهدی از دیدگاه فلسفه تاریخ» و «امدادهای غیبی در حیات بشری» برگرفته از دیدگاه‌های ایشان و در واقع ترجمه برگزیده دو کتاب مذکور است.

در این فصول ابتدا مباحث فلسفه تاریخ مطرح و سپس تئوری فلسفه تاریخ یا همان فلسفه انسانی بر مبنای جهان‌بینی مهدویت طراحی شده است.

در فصل پایانی، تعریف غیب و تفاوت آن با خرافات و سپس معنی امدادهای غیبی و انواع و محدوده آن مشخص شده است.

تحریف القرآن اسطوره ام واقع؟

سید حسن طاهری خرم‌آبادی، ترجمه به عربی: تحسین البدري، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات علمی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۴ صفحه، رقعی. این کتاب دربرگیرنده سلسله بحث‌های کلامی و درباره عصمت قرآن از تحریف می‌باشد و به جمع‌آوری روایات وارد شده در این موضوع در

منابع مختلف پرداخته است. مسلمانان همواره نسبت به قرآن و حفظ آن از انواع تهمت‌ها و پاسخ به شبهات اهتمام ویژه‌ای داشته‌اند. اهمیت این موضوع نزد آنان کمتر از توجه به احکام و معانی قرآن نبوده، زیرا این شبهات اصل قرآن را زیر سؤال می‌برد.

شاید شبهه تحریف و نسبت دادن آن به شیعه و اهل سنت از بارزترین شبهات است. از این رو پاسخ به آن و مبری کردن شیعه و اهل سنت از این تهمت امری ضروری است.

از همان ابتدا دشمنان اسلام از این‌که قرآن در بین مسلمانان اجرا شود وحشت داشته‌اند؛ از این رو از راه‌های مختلف اقدام به توطئه‌چینی علیه آن کرده‌اند. امروز نیز دشمنان اسلام از تمامی قوای خود جهت حمله به قرآن استفاده می‌کنند. هر از چند گاهی کسانی مانند سلمان رشدی، یوسف الخال، فؤاد زکریا و دیگران اقدام به بیان شبهات نموده و به قرآن توهین می‌کنند.

در این میان، دشمنان اسلام بیشترین سود را از اختلاف بین گروه‌های مختلف مسلمانان برده‌اند. آنها حملاتی نسبت به شیعه انجام می‌دهند و آن را به اهل سنت نسبت می‌دهند و بالعکس. از جمله این حملات بیان مسئله تحریف قرآن است. در پی آن علمای مسلمان در رد این شبهه تلاش نموده‌اند؛ از جمله این تلاش‌ها تألیف این کتاب توسط آیت‌الله سید حسن طاهری خرم‌آبادی است. روشن شدن این مطلب علاوه بر آگاه کردن ذهن مردم از این اتهام، در جهت وحدت بین مسلمانان که قرآن محوری‌ترین اصل مشترک بین آنان است، مورد اهمیت ویژه است.

نوسینده، کتاب را در هفت فصل تدوین کرده است:

در فصل اول، به معنای تحریف در لغت و در اصطلاح اشاره شده است.

در فصل دوم اقسام تحریف بر اساس دیدگاه‌های اهل سنت و شیعه بیان شده است.

مؤلف در فصل سوم با عنوان «شیعه امامیه و عدم تحریف قرآن»، به پاسخ‌گویی به این اتهام به شیعه پرداخته و نظر علمای بزرگ شیعه همچون علامه حلی، شیخ حر عاملی، شیخ صدوق، شیخ مفید و نیز علمای معاصر مانند علامه طباطبایی، امام خمینی و آیت‌الله خویی را در این باره آورده است.

در فصل چهارم با عنوان «نظر به روایات تحریف» به نقد و بررسی روایاتی که در برخی کتاب‌های امامیه آمده است پرداخته و آنان را به لحاظ سند و دلالت و وجود روایات معارض نفی کرده است.

در فصل پنجم به دیدگاه‌های اهل سنت درباره تحریف قرآن و همچنین دیدگاه شیعه در روایاتی که از اهل سنت درباره تحریف قرآن و مردود دانستن آن و تأکید بر این مطلب که هیچ نقص و اضافه‌ای بر قرآن امکان‌پذیر نیست، پرداخته است.

در فصل ششم ادله عدم تحریف قرآن در نظر علمای فریقین بیان شده است؛ از جمله آنها خود قرآن، قاعده لطف و حدیث ثقلین می‌باشد.

در فصل هفتم نظرات قائلین به تحریف، بررسی و نقد شده است. در این فصل اشکالات اساسی وارد بر این روایات از نظر سند و دلالت نقد و رد شده است.

